DE ROYERSSLUIS TE ANTWERPEN: VAN VOORMALIG ESTUARIUM EN WOELIG POLDERLANDSCHAP TOT HAVENGEBIED

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 945

Rapport opgemaakt door: Tine Van denhaute

ABO

Derbystraat 51

9051 Gent

juli 2019

Dossiernr. 25701.R.01

Projectcode OE: 2019C323

1 AFWEGING NOODZAKELIJKHEID VERDER ONDERZOEK

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO nv naar aanleiding van de renovatie en verbreding van de Royerssluis. Bijkomend bij de renovatie is ook de sloop en nieuwbouw van enkele panden en de aanleg van een nieuwe wegenis inbegrepen.

Het doel van dit onderzoek was drieledig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande sloopwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

1) Uit het historisch, archeologisch en landschappelijk onderzoek (hst.3 en 4) blijkt dat het studiegebied zich in het zuiden van de haven van Antwerpen bevindt, op ca. 2km ten noorden van het stadscentrum. Het studiegebied is lager gelegen in het landschap binnen het voormalige krekengebied van het Schelde-estuarium. Het landschap is in de loop der eeuwen echter sterk aangepast na inpoldering en nadien met de uitbreiding van de haven. Bodemkundig bestaat het studiegebied volledig uit bodemtype **OB**, een door menselijke ingrepen gewijzigde bodem. Gezien de ligging binnen de haven van Antwerpen is dit te verwachten. Op historische kaarten is te zien dat het studiegebied geëvolueerd is van een polderlandschap met verspreide bebouwing naar een onderdeel van de haven met de uitbreiding van de dokken en de aanleg van de Royerssluis. Binnen het studiegebied is vanaf de 17de eeuw een voorloper van de Royerssluis te zien die de Vosseschijn verbindt met de Schelde. Het terrein wordt in de 19de en begin 20ste eeuw sterk verstoord.

2) De huidige Royerssluis zal verbreed worden en aangepast worden aan de huidige normen voor een binnenvaartsluis. De sluis zal hierbij verbreed worden en ook de aanwezige sluisbruggen en de wegenis binnen het terrein zullen vernieuwd worden. De impact van de werken varieert sterk binnen de bouwput (29,1m-mv tot 6,98m-mv (cf. hst. 2.2) en gaat tot 1,5m-mv diep daarbuiten (cf. hst. 2.2).

3) Het archeologisch potentieel is laag gezien het terrein reeds zeer sterk verstoord werd in de 19de en 20ste eeuw. Ook de andere aanpassingen van het terrein in functie van de haven (treinsporen, pakhuizen, wegenis,…) hadden een significante impact op de ondergrond. Deze verstoring wordt aangetoond door reeds uitgevoerde milieu-hygiënische boringen en de grondmechanische kaart voor het gebied (cf. hst. 2.1).

Op basis van bovenstaande argumenten wordt **geen verder onderzoek** geadviseerd.

2 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		3 juli 2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		3 juli 2019
Jan Coenaerts	Archeoloog / Kwaliteitsverantwoordelijke		3 juli 2019

3 BIBLIOGRAFIE

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Haven [online], https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120649 (geraadpleegd op 12 april 2019).

Asaert S., 2001. De polder van Oosterweel cum annexis en de Antwerpse Noorderpolders, in: Huys E. et al. (ed). Polders en Wateringen: studiedag georganiseerd te Damme op 19 mei 2000, p. 65-82.

Bauwens-Lesenne M., 1965. Bibliografisch Repertorium der Oudheidkundige vondsten in de provincie Antwerpen (Vanaf de vroegste tijden tot de Noormannen), Oudheidkundige Repertoria, Reeks A: Bibliografische repertoria VI, p. 17

Bernays E., 1896. Recherche dans les sables Diestiens dits à "Isocardia Cor" mis à jour lors du creusement de l'écluse du bassin Lefèvre en 1894 et 1895. In: Bulletin Societé Belge Géologique, X, pp. 117-132.

Bogemans F., Baeteman C., 2006: Kaartblad 12: Toelichtingen bij de Quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

Bollengier K., 1948. Accident grave survenu à l'écluse Royers à Anvers. In: Bulletin de l'association permanente des congres de navigation, Bruxelles n° 29.

Caelen V., 2017a. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan het Kattendijkdok en de Siberiastraat te Antwerpen (Antwerpen). Gent: ABO nv.

Caelen C., 2017b. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Royerssluis te Antwerpen (Antwerpen). Gent: ABO nv.

Caelen V., Dierckx L., 2017. Archeologische evaluatie van het bodemarchief in Antwerpen, omgeving Vrieskaai, Albertdok en Amerikadok te Antwerpen (Antwerpen). Gent: ABO nv.

CadGIS 2019: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 2 augustus 2018).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2019. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Boerinnestraat te Antwerpen. Gent: ABO nv.

Defrancq J., 2016. Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Boerinnestraat (Amerikadok) te Antwerpen. Gent: ABO nv.

Devroe A., 2016. Archeologienota Antwerpen-Vrieskaai. Mechelen: Annika Devroe.

Dockx C., 2016. Noordkasteel-Oost 6, Antwerpen. Ten Briele: Vlaams Erfgoed Centrum.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2019: Topografische kaarten [online], https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage (geraadpleegd op 1 augustus 2018)

Geopunt Vlaanderen 2019: Basiskaarten (Luchtfoto 2017, stratenplan) [online], http://www.geopunt.be/kaart (geraadpleegd op 1 augustus 2018).

Geopunt Vlaanderen 2018: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], http://www.geopunt.be/kaart (geraadpleegd op 1 augustus 2018).

Geopunt Vlaanderen 2019: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], http://www.geopunt.be/kaart (geraadpleegd op 2 augustus 2018).

Hasse G., 1907. Les barques de Pêche trouvées à Anvers en 1884 et 1904-1905/

Inventaris bouwkundig Erfgoed: IBE 2018.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online],. www.ngi.be (geraadpleegd op 2 augustus 2018).

SBE 2015. Geotechnische stabiliteitsstudie Royerssluis. Sint-Niklaas: SBE.

Van de Velde G., s.d., Antwerpen, de oude haven, [Online], https://oudedokken.gilbertus.com (geraadpleegd op 10 april 2019).

Van Gessel M., 2011. Droogdokkeneiland Antwerpen, elementair landschap, [Online], https://www.vlaamsbouwmeester.be/sites/default/files/open_call_project_submission_presentation_bundles/Michael%20van%20Gessel%20landschapsarchitect%20%2C%20PALMBOUT%20Urban%20Landscapes.pdf

Van Ranst E., Sys C., 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000), Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

Van Sweevelt J., 2016. Archeologienota: resultaten van het vooronderzoek . Antwerpen: Archeologische dienst stad Antwerpen.

Verhaeghe C., 2017. Archeologienota Antwerpen-Montevideo. Bassevelde: BAAC bvba.

Warmenbol E., 1988. Van voorhistorische bijl tot middeleeuwse bliksemafleider. Een inventaris van de geslepen bijlen uit Groot-Antwerpen, Bulletin van de Antwerpse Vereniging voor Bodem- en Grotonderzoek 1988/3, p. 1-26.